15. מסעי תיקון שחורים – נושא פלדמן

115. A. Mari
1 Pr Sahovski Vjesnik 1950

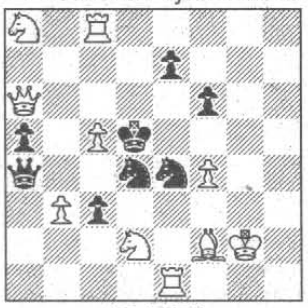

#2 1.Sf1!

116. J. Kiss
1 HM Raketa 1943

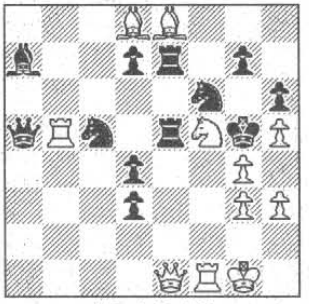

#2. 1.S:d4!

117. C. Reeves
1 Pr The Observer 1963

#2 1.Sb5!

118. G. Klein
5 Comm Mag. Sakkvilag 1942

#2 1.Qe7!

119. Y. Retter
1 Pr CSSR 1962-67

#2 1.Re5!

120. J. Rossomakho
6 Comm Uralian Ty 1950

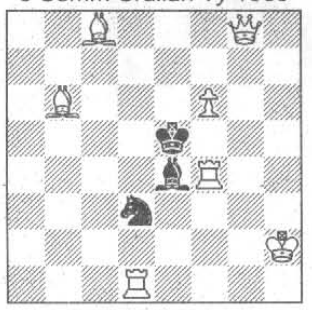

#2 1.Qg1!

121. E. Wirtanen
1 HM Ludens Dugblad 1946

#2 1.Sg6!

122. J. Hannelius
2 Pr IPA Bulletin 1948

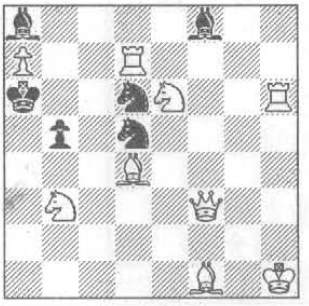

#2. 1.Qg2!

כמובטח, נציג הפעם וריאציה נוספת על מוטיב ההגנה המתקנת, הלא הוא **"נושא פלדמן"**.

הבה נתבונן במס׳ 115. כנגד האיום 2.פה3# יבצעו שני הפרשים השחורים מסעי הגנה ראשונית (מסעים סתמיים) ומסעי תיקון. 1... פד~ 2.פג7# 1...פה6! 2. פב6#; 1...פה~ 2.פב6# 1...פ:ג5! 2.פג7#. נמצא שאותם המטים הניחתים אחרי הפעילות הסתמית והמתקנת של פד4 חוזרים בסדר הפוך אחרי הפעילות הסתמית והמתקנת של עמיתו - פה4. חילופים מהסוג הזה קרויים "נושא פלדמן", על שם המחבר שהגה את הרעיון לראשונה.

המנגנון שאיפשר את הנושא בדוגמה הנ"ל היה שילוב של פתיחת קווים לבנים וסגירות עצמיות. אולם הנושא זכה לביצועים רבים המשתמשים במנגנונים מגוונים אחרים. במס׳ 116 אנו מוצאים מנגנון מפתיע. האיום 2.פו3#. 1...פג~ 2. מהה3# המט אפשרי בזכות כפיתת צה5; 1...פה6! 2.מה:ה5# בזכות חסימת צה7 שאינו כפות. פעילות דומה ע"י פו6 תגרור אותם מטים בסדר הפוך: 1...פו~ 2.מה:ה5# הפעם הודות לכפיתת צה7; 1...פה4! 2.מהה3# עקב חסימת צה5 שאינו כפות.

בחלק נכבד מהדגמות הנושא נמצא עמדות כפאי לאחר המפתח (בנדון זה, ראה את הנאמר בהקשר למס׳ 100). במס׳ 117, יוצר מפתח ה"קח-ותן" (כלומר הנותן והלוקח מפלט) עמדת כפאי, שאחריה: 1...מה~ 2.מה:ה4# 1...מהד5! 2.צג6#; והצמד ההופכי: 1...ר~ 2.צג6# 1...רה7! 2.מה:ה4#. סוד המנגנון - בהתרת המלכה הלבנה והשמירה על הערוגה ד5, אשר יוצרים מסעיהם הסתמיים והספציפיים של מהו7 ו-רז5 תוך היפוך הדדי של הגדרת סוג ההגנה.

השימוש בעמדת כפאי מקל על מלאכת הגשמת הנושא, ומאפשר ביצועים ציקליים (מעגליים) שלו. במס׳ 118, הכל קורה סביב הערוגות ג6, ג5, ה4. שימו לב כיצד (לאחר המפתח גורר הכפאי) מועברים המטים בין המסעים הסתמיים ומסעי התיקון של רב6, צה3 ו-צג2. ניתן להשוות זאת להעברת המוט במרוץ שליחים, אלא שהמרוץ שלפנינו אינו ליניארי - המט הראשון והאחרון זהים וסוגרים מעגל, וה"מוט" גם הוא מתחלף - מט אחר מועבר בכל פעם: 1...ר~ 2.מהה5# 1...רד4! 2.מהה6#; 1...צה~ 2.מהה6# 1...צ:ה4! 2.מהד7#; 1...צג~ 2.מהד7# 1...צ:ג6! 2.מהה5#.

הפלדמן הציקלי זכה לביצועים רבים, אך הגדיל לעשות מיודענו יוסי רטר עם מס׳ 119, בה הראה ביצוע ציקלי "מרובע" וייחודי של הנושא. הכלים השחורים התמטיים הם: צד2, צג2, רג7 ורגלי ו4. אמנם לרשותו של רגלי ו4 מסע סתמי בודד (1...ו3), אך כזה העומד ב"מבחן הסתמיות", כלומר אילו (באורח היפותטי) נעלם הרגלי מן הלוח הייתה התוצאה זהה לזו הנוצרת על ידי המסע הנ"ל. מחיר ההישג: תשובה מרגיזה כפולה (דואל) אחרי שניים מהמסעים הסתמיים של צג2.

שלוש דוגמאות נוספות (120-122) מוגשות לקורא השקדן לשם עיון והעמקה עצמיים.

נושא פלדמן הנו חלוץ לנושאים חשובים מאוחרים יותר התובעים הישנות מטים בעקבות מסעים שונים של שחור (רוכליס, חילופי מטים, לצ׳ני וכדומה), ועוד ידובר בהם במדורים עתידיים.